

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ ХІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

**REPORTS OF THE XI INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE "A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES"**

м. Харків, 26–27 жовтня 2023 р.

Харків
2023

УДК 740+656+338

ББК 87

Л 93

Головні редактори:

Панченко С.В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, ректор Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В.П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашик В.О. – д-р філос. наук, професор

Бабенко А.О. – канд. техн. наук, доцент

Вельш Вольфганг – габілітований доктор філософії, професор

Даніл'ян В. О. – канд. філос. наук, доцент

Дудін О.А. – канд. техн. наук, доцент

Змій С.О. – канд. техн. наук, доцент

Каграманян А.О. – канд. техн. наук, доцент

Колеснік К. Е. – канд. іст. наук, доцент, академік ТАУ

Коростельов Є.М. – канд. техн. наук, доцент

Кравець А. М. – канд. техн. наук, доцент

Куценко М. Ю. – канд. техн. наук, доцент

Лисечко В.П. – канд. техн. наук, доцент

Лях В.В. – д-р філос. наук, професор

Новіков Б. В. – д-р філос. наук, професор

Павлов В. І. – канд. філос. наук, доцент

Панченко В. В. – канд. техн. наук, доцент

Соломніков І.В. – канд. екон. наук, доцент

Семенцова О.В. – канд. екон. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Устенко О. В. – д-р техн. наук, професор, академік ТАУ

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 6 від 11.12.2023 р.)

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. 26-27 жовтня 2023р. Відп. за випуск В.О. Даніл'ян. — Харків : Мачулін, 2023. — 242 с..

ISBN 978-617-8195-79-3

УДК 740+656+338

Матеріали подано в авторській редакції

ISBN 978-617-8195-79-3

© Авторський колектив, 2023

© Мачулін, худ. оформлення, 2023

неминуче вступають у протиріччя і конкуренцію із зразками іноземної мови, що засвоюються» [1, с.61].

Так навчити людей спілкуванню (усному та письмовому) навчити виробляти, створювати, а не тільки розуміти іноземну мову – це важке завдання, ускладнене ще й тим, що спілкування – це не просто вербальний процес. Його ефективність, крім знання мови, залежить від багатьох факторів: умов і культури спілкування, правил етики, знання невербальних форм вираження (міміки, жестів), наявності глибоких фонових знань та багато іншого.

Подолання мовного бар'єру замало для забезпечення ефективності спілкування між представниками різних культур. Для цього потрібно подолати культурний бар'єр.

Список використаних джерел

1. Виготський Л.С. Мислення та мовлення. Київ.1996.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. За ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2003. 261 с.
3. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>
4. Пасічник О. С. Міжкультурна медіація – переосмислення місця і ролі рідної мови у навчанні іноземних мов. *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Вип. 22. С. 213–223.

СНІЖКО І.А. к. іст.н., доцент,

КОЛЕСНИК Т.К., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Український державний університет залізничного транспорту

м. Харків, Україна

ПЕРЕДУМОВИ, ПРИЧИНИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ ВЗЯТТЯ СЕУТИ ПОРТУГАЛЬЦЯМИ В 1415 РОЦІ

Захоплення Сеути – це перший успішний напад християн на мусульман у Північній Африці з часів Хрестових походів. В історіографії точаться дискусії з приводу того, в якій мірі ця акція португальської влади була продовженням Реконкісти, а в якій – початком нового процесу португальської колоніальної експансії. Також в історіографії точаться суперечки з приводу того, в якій мірі захоплення Сеути 1415 р. було відродженням тих тенденцій, що проявилися у ході хрестових походів [1, 2]. У цьому контексті, аналізуючи мету, рушійні сили та мотиви керівників експедиції португальців у Сеуту, слід порівняти ці аспекти

даної військової кампанії з метою, рушійними силами та мотивацією керівників Реконкісти та Хрестових походів..

У 1411 році завершилася іспано-португальська війна, яка тривала майже тридцять років. Внаслідок війни Португалія зуміла зберегти свою незалежність. Позиції короля Жуана I – засновника Авіської династії зміцнилися і навколо нього згуртувались різні верстви португальського суспільства. [3, р. 4] Перед португальською владою стало питання: що робити далі? В державі склалися впливові сили, які вимагали продовження воєнних сил, нехай і з іншим супротивником. Саме співвідношення цих сил створило передумови для Сеутської експедиції 1415 р.

На початку XV ст. у Португальському королівстві сформувалися такі прошарки населення: ідальго, купці, духовенство, ремісники та селяни.

Ідальго – це місцеві дворяни. На початку XV ст. інтереси різних груп всередині цього стану відрізнялися. Більша частина дворян під час війни з Кастилією прийняла бік останніх й була розгромлена після поразки кастильців. Тому ця важлива частка суспільства наприкінці XIV – початку XV ст. дуже хотіла повернути свої позиції й головним засобом для досягнення цієї мети була війна.

Наприкінці XIV ст. у Португальському королівстві сформувався достатньо великий прошарок купців. На той час торгівля прянощами велася через Єгипет, тобто через схід Середземноморського регіону [1, с. 36]. Португалія навпаки була найзахіднішою країною Європи і її купці були в невігідному становищі й були вимушені торгувати найціннішими товарами після кількох перепродаж, кожна з яких підвищувала ціну на прянощі. Така ситуація категорично вимагала змін, які самі купці виконати без допомоги Португальського королівства не могли. Не бажаючи миритися з таким положенням, купці мріяли запанувати або на сухопутному шляху, який вже був розподілений між міцними державами, або оволодіти Транссахарськими шляхами торгівлі у Західній Африці, по яким перевозили з Малі до Сеути золото, якого у португальців не було, рабів та слонову кістку [4. р. 48-49].

В католицькій Португалії, яка пройшла через Реконкісту й довгий період співіснування з мусульманським сусідом – Гранадою, духовенство й, зокрема, лицарські ордена грали велику роль. Лицарі, які були першокласними воїнами, та спрямовували свої сили на боротьбу з «невірними», бажали війни, щоб завдати чергового удару по мусульманам та підтримати свій авторитет. Католицька церква знаходилася у тупику. Усі відомі землі вже були розподілені між католиками, православними, мусульманами. На схід шлях був перекритий Османською Імперією, яка добивала Візантію. Північ був християнізований ще у XI ст. (сучасна Скандинавія). Залишався захід – невідомі океанські простори та міцний, але багатий схід, за яким, відповідно до легенд, сховалося католицьке

царство Пресвітера Іоанна й були інші невідомі землі, які можна було б охрестити. У разі відкриття цих земель християнство отримало би багато нових душ, а у кишені Церкви потекли б гроші – десятини від нових католиків. Папи Римські декілька разів зупиняли чвари й намагалися зосередити колонізацію Півдня у руках Португальського королівства. Це свідчить про розуміння вигід для католицької церкви з боку Римських Пап.

Ремісники у Португалії, незважаючи на свою роль в економічному житті, на той час були відносно нечисленими, особливо у професіях, що були пов'язані з морем та флотом. Під час правління Жуана I ремісники поступово відтіснялись від влади й не могли входити до міське управління по всій Португалії, окрім Лісабону. Тому якщо й ремісники бажали або навпаки, були проти війни з арабами, але якогось значення їхні голоси не мали.

Селяни, як завжди, майже не фігурували в тих небагатьох літописах, які збереглися до сьогоднішніх днів, тому не можна з повною упевненістю говорити про їхні інтереси й реальні дії, але можна припустити, що селяни не були зацікавлені у війні, бо у більшості випадків нічого гарного вона їм не приносить. До того ж у феодальних країнах Європи жодного впливу на політику країн селяни не мали..

Отже, проти війни було лише безправне селянство та ремісники.. Ідальго вимагали війни, але не бачили різниці, з ким воювати, лише б здобич була більше. Для цього Сеута підходила якомога краще. Купцям та духовенству, як було зазначено вище, не була вигідна війна між християнами, тобто з Кастилією. Священники бажали включити до християнства нові народи, а купці – дослідити Африку та винайти шлях на південний схід. Сеута непогано підходила для першої опорної крапки та проби сил.

Аналізуючи об'єктивні інтереси та суб'єктивні прагнення широких суспільних верств, одночасно варто звернути увагу на мотивації представників влади, тих, хто безпосередньо приймав політичні рішення. Адже незважаючи на побажання деяких вагомих людей, які мали деякий вплив на короля Жуана I, все ж таки останнє слово залишалося за ним. Без його схвалення похід будь-куди був би під заборону. За версією придворного португальського літописця Зурари, після підписання Айльонського мирного договору з Кастилією у 1411 році Жуан I більш не бажав воювати. В 1415 році йому прийшла думка зробити своїх синів Дуарте, Педру й Енріке лицарями, як того вимагав звичай.. Оскільки війна йому зовсім не подобалася, Жуан вирішив цілий рік проводити величезні лицарські турніри та піри, а після цього присвятити в лицарі братів. Такий спосіб не приніс би португальським інфантам ніякої слави, що вступало у протиріччя з їхніми бажаннями. Після довгих роздумів принци обрали свою ціллю багату на здобич Сеуту, захоплення якої стало би славним вчинком. Вирішивши так, інфанти в

купі з кількома наближеними до короля особами умовили свого батька Жуана I на небезпечний вчинок [5, р. 25-26].

Безумовно, саме по собі пояснення середньовічного хроніста було яскравим проявом середньовічного розуміння історії, відповідно до якого рушієм історичного процесу є діяння правителів (це доповнювалося провіденціалізмом). Ідея про об'єктивні закономірності історичного процесу на той час ще не кристалізувалася. З іншого боку, з точки зору сучасних методологічних підходів не варто і недооцінювати роль особистості в історії. Тож цілком закономірним є припущення, що певну роль у остаточному рішенні щодо проведення Сеутської експедиції зіграли троє старших братів-інфантів - Дуарте, Педру та Енріке. При цьому, їхня мотивація цілком могла бути зумовлена ще середньовічними уявленнями про лицарську честь, як про це пише Зурара. Прагнення інфантів поєднувалися з об'єктивними бажаннями ідальго, купців та духовенства [6, с. 124].

Отже, русійними силами Сеутської експедиції 1415 р. були різні прошарки населення (ідальго, купці та духовенство). Цілком імовірною є версія Зурари про особисту мотивацію принців Португалії. Керівниками походу на Сеуту виступили сам Жуан I, Дуарте, Педру та Енріке, що керували військами, які штурмували Сеуту.

Найбільш заплутаним є питання щодо мети експедиції. Як було зазначено вище, інфанти мріяли про славу переможців, яка прославила б їх, ідальго бажали війни, на якій вони сподівалися збагатіти та повернутися до влади, а Сеута найкраще підходила як мета для такого походу. Конкретних даних щодо купців немає. Для церкви будь-яка перемога над «невірними» була й їхньою перемогою, до того ж, якщо б Північно-західне узбережжя Африки на довгий час залишилося під владою католицької Португалії, то частина мусульман перейшла б до християнства, як то було на Піренейському півострові. Це означало для церкви появу нових прихожан й нових платників десятини.

Король Жуан I, який насамперед дбав про безпеку Португалії, хоча й побоювався поразки, але вважав, що у маврів не вистачить сил для помсти, При цьому, від Кастилії країну захищала союзницька Англія, яка на той час успішно діяла проти Франції, (саме на Францію тоді орієнтувалася Кастилія). Тобто за безпеку своєї країни під час відсутності війська він міг не турбуватися, до того ж за свідомством своїх розвідників Сеута була дуже багатим містом й його взяття могло бути вигідною справою.

Таким чином, Сеутська кампанія стала поштовхом до подальшої колоніальної експансії Португалії, яка докорінно змінила майже увесь світ та розпочала нову історичну епоху.

Список використаних джерел

1. Бізлі Ч. Р. Принц ЕнрікеМореплавець. Київ. Темпора. 2015. 236 с.
2. Boxer C. R., The Portuguese Sea borne Empire: 1415 – 1825. London: Hutchinson, 1977 – 422 p. URL:<https://archive.org/details/the-history-of-human-society-boxer-c.-r.-the-portuguese-seaborne-empire-1415-1825-hutchinson-1977/page/n1/mode/2up>
3. PintoVitor. The Siege of Ceuta (1418-1419). Croisades en Afrique. Les expéditions occidentales à destination du continent africain, XIII-XVI siècle. Toulouse: Presses universitaires du Midi, 2019- 18 p, URL: file:///C:/Users/Home/Downloads/The_Siege_of_Ceuta_1418_1419.pdf
4. José H. Saraiva. Portugal: A Companion History. Lissabon, Carcanet, 1997 – 222 p.
5. De Azurara Gomes Eannes. The chronicle of the discovery and conquest of Guinea. - London: The Hakluyt Society, 1896 – Vol. 1 – 246 p. URL:<https://archive.org/details/chroniclediscov01unkngoog/page/n108/mode/2up>
6. Мортімер І. Століття змін. Яке століття бачило найбільше змін і чому це важливо для нас. Пер. з англ. Я. Машико. Харків. Вид-во Фабула. 2018. 448 с.

*TYTAR O.V., Prof. Dr. habil. Philosophie,
ALIMOVA V.M., Doktorantin
V. N. Karazin National universität Charkiw
Charkiw, Ukraine*

KUNSTPHILOSOPHIE IN DER MODERNEN UKRAINISCHEN UND DEUTSCHEN KULTUR

Ziel der Studie ist es, die wichtigsten Trends beim Überdenken der Rolle des städtischen Raums in der zeitgenössischen ukrainischen und deutschen Kunst aufzuzeigen.

Postmoderne Kunst ist eng mit dem Thema Stadt verbunden. Sie ist die Wiederbelebung des Expressionismus, des Neoexpressionismus, die in der deutschen Kultur des 20. Jahrhunderts am deutlichsten vertreten sind. Gleichzeitig waren die New Yorker Graffiti-Künstler der späten 1970er und frühen 1980er Jahre eine der ersten neoexpressionistischen Erscheinungsformen, die eine neue rebellische Jugendkultur verkündeten, die die respektable, hochrangige Welt der Großstadt nicht akzeptierte. Der Neoexpressionismus wurde nicht nur von Graffiti-Künstlern, sondern auch von den „neuen Wilden“ in Deutschland und Italien unterstützt, die die Motive Einsamkeit, Unterdrückung im Zweiten Weltkrieg und Besatzung neu interpretierten (z. B. A. Kiefer „Besatzung“). Die italienischen Transavantgarde-Künstler und die Leningrader

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І. ФІЛОСОФСЬКІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ	5
АБАШНІК В.О. Григорій Сковорода у творчості Фелікса Гаазе (1882–1965)	5
АБАШНІК У.В. «Будинок привидів» (1942): особливості швейцарської комедії жахів	9
БЕРЕЗНИЙ В.М., ЄРМОЛЕНКО О.А., ЛИСЬОНКОВА Н.М. Трансформація освіти в епоху нейромереж	12
БЛИЗНЮК Л.М. Психофізіологічні основи мови і мислення	14
БЛИЗНЮК Л.М., МИХАЙЛОВА Є. Неогумбольдтіанство у визначенні мовної картини світу	16
БОЙЧЕНКО М.І. Цінності використання ші та вартості люської комунікації	18
ВАРЛАМОВА А.В., НЕШКО С.І. Переклад як засіб комунікації	21
ГАЙДЕМАНН Дітмар Герман Моральний скептицизм та етичний релятивізм	22
ДАНІЛ'ЯН В.О. Теорія регіональних розбіжностей Стейна Роккана	30
ДАНІЛ'ЯН В.О., РЯБЧЕНКО С.Р., БАБЕНКО К.А. Соціально-психологічні чинники формування здорового способу життя здобувачів вищої освіти	32
ДАРАГАН А., НАЗАРЕНКО І.Л. Особливості перекладу економічних текстів	34
ДОВЖЕНКО С.С., СВЕТОШ В.Ю. Особливості фізичної активності у зрілому віці у відповідності з європейськими стандартами	35
ДОНЕЦЬ С.М., ТАРУТА А. Переклад українських суспільно-політичних реалій англійською мовою	37
ЗАГРІЙЧУК І. Д. Комунікація та толерантність в умовах сучасної пограничної ситуації	39
ЗРОДНІКОВА К.В., УМРИХІНА К.О. Людина та інформаційно-комунікативні технології: виклик сучасності	43
ЗРОДНІКОВА К.В., МИНИННИК Д.В. Вплив культурної глобалізації на суспільство	44
КІМ К.В., КОВАЛЬОВА О.В., ШАПАТІНА О.О. Комунікації учасників освітнього процесу	45
КОДАЛЛЕ Клаус-Міхаель Дух прощення	47
КОЛЕСНИК К.Е. Образ кайзера Вільгельма в творчості німецького медальєра Карла Гьотца	53
КОЛЕСНИК К.Е., ІХНЕНКО С.О. Англо-ірландська книжкова мініатюра у ранньому Середньовіччі	60
КОММЕДАЛ О. Теорія гендеру та гендерної ідентичності С. М. Ольсен	67

ЛАПЕНКО Р., НАЗАРЕНКО І.Л. Формування іншомовної компетентності студентів у говорінні: основні типи вправ	68
ЛУЧКО О.Р., ДОВЖЕНКО С.С. Шляхи підвищення ефективності фізичного виховання молоді в умовах дистанційного навчання	70
ЛУЧКО О.Р., КРИКУНОВА Д. Професійно-прикладна фізична підготовка залізничника у сучасній системі вищої освіти	72
ЛЯХ В.В. Чи можлива альтернатива глобалізації?	75
МОСКВІН Я. В. Консерватизм: актуальні та вічні питання	77
НАЗАРЕНКО І.Л. Використання методики CLIL у викладанні економіки англійською мовою студентам-філологам УкрДУЗТу	79
НЕШКО С.І. Роль перекладача, як технічного комунікатора в умовах глобалізації	84
НОС Н.М. Климентій Зіновійв – неординарний представник українського бароко	86
ПАВЛОВ В.І. Vita Activa як передумова приреченості сучасної людини (аналіз концепції Ганни Арендт)	87
ПАНКОВ Г.Д. Технологія протидії безчестю в сповідальному дискурсі (на прикладі Великого покаянного канону Андрія Критського)	91
ПАНОВ В.Я. Декілька проблем, що підіймають lingua francas в сучасному суспільстві	93
РАДЧЕНКО І.Б. Особливості мовної комунікації в Інтернеті	96
РЖАВСЬКА Ю.В. Формування ціннісних орієнтацій молоді засобами фізичного виховання і спорту в європейському контексті	98
РЖАВСЬКА Ю.В., КОНОВАЛОВА К.О. Формування здорового способу життя молоді в умовах сьогодення	101
САЖИНА Т.М. Міжкультурна комунікація та проблеми навчання іноземних мов	103
СНІЖКО І.А., КОЛЕСНИК Т.К. Передумови, причини та рушійні сили взяття Сеути португальцями в 1415 році	105
ТУТАР О.В., АЛІМОВА V.M. Kunstphilosophie in der modernen Ukrainischen und Deutschen kultur	109
ТОЛСТОВ І.В., ВОЛОШИНА О.М. Стратегії подання стресу студентами під час дистанційного навчання	114
ТОЛСТОВ І.В., ДЕЙНЕКА В.В. Етикет як форма міжкультурної комунікації	116
ХАРЛАМОВА О.М. Мовні права та інформаційне суспільство: доступ до інформації різними мовами	119
ЦИГАНОВСЬКА Н.В., ДАНИЛ'ЯН В.О. Паркур: спорт чи молодіжна субкультура?	121
ЧАПЛИГІН О.К., СУК О.Є., ГЛУХОВ А.О. Соціальна трансформація як наслідок глобалізаційних змін	123
ЧЕРНИШОВ В.В. Міфотворчість як суспільно-політична творчість особистості: спроба філософського аналізу	126

Наукове видання
Відповідальність за редагування та достовірність інформації
несуть автори роботи

Людина, суспільство, комунікативні технології:
матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф.
26-27 жовтня 2023 р.

Reports of the XI International scientific-practical conference
“A person, a society, communicative technologies”

Відп. за випуск В.О. Даніл'ян

Підписано до друку 20.12.2023. Формат 60x84/16.
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.
Ум. друк. арк. 27,67. Обл.-вид. арк. 41,8.
Наклад 300 пр. Зам. №

Видавець Мачулін Л.І.
тел. +38(068)886-52-57
editor2016@ukr.net
<http://knigoizdat.org.ua>
Свідоцтво про держреєстрацію:
сер. ХК №125 від 24.11.2004

Віддруковано в ПП Озеров Г. В.
м. Харків, вул. Університетська, 3, кв. 9.
Свідоцтво про реєстрацію: № 818604 від 02.03.2000.